

ISTANBULER MITTEILUNGEN

BAND 66, 2016

Inhalt

KAZUMA HASHIMOTO – KAZUMI YOKOYAMA – IZUMI NAKAI

Studying the Provenance of Pottery from Boğazköy, Turkey, using Heavy Mineral Analysis

Abstract: To understand the production and distribution of pottery at Boğazköy (Turkey), we investigated the provenance of pottery excavated from the strata from each period, including the Assyrian Colony, Hittite, Iron Age, Galatian, Hellenistic, Roman, and Byzantine. We conducted heavy mineral analysis through SEM-EDS and geochemical analysis of individual Fe-rich garnet grains collected from pottery samples. This is part of a larger project started in 2009 that has revealed the provenance of pottery excavated from other archaeological sites in central Anatolia. The present study established the method to differentiate between local ware and imported ware excavated from Boğazköy through comparing the heavy mineral proportions of pottery to those of local sediments within a 25-km radius of the site. A comparative study of heavy mineral proportions of pottery from Boğazköy and those from pottery at three other sites investigated in a previous study (Kaman-Kalehöyük, Büklükale, and Alishar Höyük) suggests the possibility of a pottery exchange between Boğazköy and Alishar Höyük. This finding is further supported by the similarity of their Fe-rich garnet compositions, which are revealed by geochemical analysis yielding important information for understanding socioeconomic contexts of the Hittite period and Late Iron Age in Anatolia.

UNTERSUCHUNGEN ZUR HERKUNFT VON KERAMIK AUS BOĞAZKÖY, TÜRKEI, MITTELS SCHWERMINERALANALYSEN

Zusammenfassung: Um die Produktion und Verteilung von Keramik in Boğazköy (Türkei) zu verstehen, haben wir die Herkunft von Keramik aus Schichten jeder Epoche – Zeit der assyrischen Handelskolonien, Hethitisch, Eisenzeitlich, Galatisch/Hellenistisch, Kaiserzeitlich und Byzantinisch – untersucht. Dafür haben wir Analysen der Schwerminerale mittels REM-EDS (Rasterelektronenmikroskopie in Kombination mit energiedispersiver Röntgenspektroskopie) und geochemische Analysen an einzelnen eisenreichen Granatpartikeln von Keramikproben durchgeführt. Dies ist Teil eines größeren, seit 2009 laufenden Projektes, das die Herkunft von Keramik untersucht, welche von verschiedenen Ausgrabungen in Zentralanatolien stammt. In der vorliegenden Studie dient die Methode zur Unterscheidung zwischen lokalen und importierten Waren, die in Boğazköy ausgegraben wurden, durch den Vergleich der Verhältnisse von Schwermineralen in der Keramik und denen in den lokalen Sedimenten innerhalb eines 25-km-Radius. Eine vergleichende Untersuchung der Verhältnisse von Schwermineralen in der Keramik von Boğazköy und in der von drei anderen Fundorten, die in einer früheren Studie untersucht wurden (Kaman-Kalehöyük, Büklükale und Alishar Höyük), legt die Möglichkeit eines Austauschs zwischen Boğazköy und Alishar Höyük nahe. Diese Feststellung wird durch die Ähnlichkeit ihrer eisenreichen Granat-Zusammensetzung unterstützt, die durch geochemische Analysen aufgezeigt wird, und liefert damit wichtige Informationen für das Verständnis des sozioökonomischen Kontexts der hethitischen Periode und der späten Eisenzeit in Anatolien.

AĞIR MİNERAL ANALİZİ YOLUYLA BOĞAZKÖY KERAMIĞININ KÖKEN ARAŞTIRM

Özet: Boğazköy keramiğinin üretimi ve dağılımını anlamak için, Asur Kolonileri, Hitit, Demir Çağı, Galat/Hellenistik, Roma ve Bizans'ın içinde bulunduğu tüm dönemlerin tabakalarından gelen keramiğin kökenini araştırdık. SEM-EDS ile ağır mineral analizleri ve keramik örneklerinden toplanan demir bakımından zengin granat partikülleri üzerinde jeokimyasal analizler yürüttük. Bu çalışmalar, 2009'da başlayan, Orta Anadolu'daki başka arkeolojik yerleşmelerden gelen keramiğin kökenini saptayan daha büyük bir projenin parçasıdır. Çalışmamız, Boğazköy'den elde edilen ithal mallar ile yerel malları, keramiklerdeki ağır mineral oranlarını yerleşmenin içinde bulunduğu 25 km çapındaki alanda bulunan yerel çökellerinkiyle karşılaştırarak birbirinden ayırt edebilen bir yöntem oluşturmuştur. Boğazköy'deki keramiklerin ağır mineral oranları ile başka üç yerleşmenin keramiğindeki oranları araştıran daha önceki karşılaştırmalı bir çalışma (Kaman-Kalehöyük,

Büklükale ve Alişar Höyük) Boğazköy ve Alişar Höyük arasında bir keramik değiş tokuşu olabileceğini önermektedir. Bu bulgu, örneklerin jeokimyasal analiz yoluyla elde edilen demir zengini granat bileşimlerinin benzerliğiyle de desteklenmiştir. Jeokimyasal analizler, Anadolu'nun Geç Demir Çağ ve Hitit Dönemi sosyoekonomik kontekstlerini anlamada önemli bilgiler sağlamıştır.

ALEXANDRA CH. J. VON MILLER

Korinthisierende Kotylen in Ephesos

Ein Fallbeispiel zur ionischen Gefäßproduktion nach korinthischem Vorbild
im späten 8. und frühen 7. Jahrhundert v. Chr.

Zusammenfassung: Der vorliegende Aufsatz beschäftigt sich mit einer kleinen Gruppe von Kotylen aus den archaischen Siedlungsbefunden unter der Tetragnos-Agora von Ephesos, die sich durch ihre bewusste Anlehnung an protokorinthische Vorbilder als eigenständige Gruppe im ionischen Trinkgefäßrepertoire zu erkennen geben. Ephesos stellt im archaischen Ionien die bislang größte Zahl an korinthisierenden Kotylen, die darüber hinaus auch aus Smyrna, Samos und Milet bekannt sind. Auf Basis der gut stratifizierten Befundsituation in den ephesischen Siedlungskontexten werden die korinthisierenden Kotylen wahrscheinlich ionischer Produktion erstmals ausführlich nach typologischen und chronologischen Gesichtspunkten, und im Zusammenhang ihrer korinthischen Vorbildgefäße diskutiert. Ein zweiter Schwerpunkt der Studie kommt auf den funktionalen und ökonomischen Implikationen dieser Kotylen zu liegen, die im Kontext ionischer und anderer ausgewählter griechisch-korinthisierender Gefäßproduktionen des späten 8. und frühen 7. Jahrhunderts v. Chr. beleuchtet werden.

CORINTHIANISING KOTYLAI IN EPHEOS. A CASE STUDY ON IONIAN CERAMIC PRODUCTION
BASED ON CORINTHIAN SHAPE-MODELS OF THE LATE 8TH AND EARLY 7TH CENTURIES BC

Abstract: The present paper investigates a small group of kotylai from the archaic settlement underneath the Tetragnos-Agora in Ephesos. Due to their explicit dependence on proto-Corinthian prototypes, they are recognisable as a distinct group within the repertoire of Ionian drinking vessels. Ephesos so far provides the largest number of those Corinthianising kotylai in Ionia that besides are also known from other find spots such as Smyrna, Samos and Miletos. Based on the well stratified contexts in the Ephesian settlement the typological and chronological development of Corinthianising kotylai of presumable Ionian production are discussed in consideration of their Corinthian shape-models. A second focus of the study lies on the functional and economic implications of these vessels. On that behalf, the group of kotylai is analysed against the background of other Corinthianising productions of the late 8th and early 7th centuries BC in Ionia and in selected other areas of the Greek world.

EPHEOS'TA KORINTHLEŞTİRİLMİŞ KOTYLELER: M. Ö. 8. YÜZYILIN SONU VE 7. YÜZYILIN
BAŞINDA KORINTHI MODEL ALAN İONIA KAP ÜRETİMİNE BİR VAKA ÇALIŞMASI

Özet: Bu makale, Ephesos Tetragnos-Agora'da bulunan Arkaik yerleşim buluntuları içinden küçük bir grup kotyle üzerine odaklanmaktadır. Bu grup, protokorinth modelini bilinçli olarak örnek alışından dolayı İonia içki kabı repertuarı içinde göze çarpar. Ephesos, Arkaik İonia'da şimdiye dek bilinen en çok sayıdaki korinthleştirilmiş kotyleyi sunar. Bu kotyleler, Smyrna, Samos ve Milet'ten de bilinmektedir. Ephesos yerleşme kontekstlerin iyi sınıflanmış tabakalarından gelen buluntu durumu temelinde, korinthleştirilmiş kotyleler korinth model kapları bağlamında tipolojik ve kronolojik açılardan ayrıntılı biçimde ilk defa tartışılacaktır. Çalışmanın ikinci odak noktasını ise bu kotylelerin işlevsel ve ekonomik sonuçları oluşturmaktadır; bunlar ise M. Ö. 8. yüzyılın sonu ve 7. yüzyılın başındaki İonia ve diğer Yunan-korinthleştirilmiş kap üretimi bağlamında kapsamlı olarak incelenmektedir.

Ein Figuralkapitell aus Iconium (Konya)

Zusammenfassung: In diesem Beitrag wird ein Figuralkapitell aus dem archäologischen Museum von Konya vorgestellt. Das Kapitell konnte anhand der stilistischen Merkmale der Ornamentik und der Figuren in julisch-claudische Zeit datiert werden.

Ikonomische Betrachtungen der Figuren und die technischen Merkmale des Kapitells führten zu dem Schluss, dass das Kapitell zu einer Grabsäule gehörte. Außerdem werden verschiedene Einflüsse, aus denen das Denkmal sich erklärt, herausgearbeitet und historisch begründet. Hierbei spielen römische, kilikische und kommagenische Eigenarten eine Rolle. Dank diesem Figuralkapitell lässt sich für Iconium nun eine weitere Denkmälergattung des sepulkralen Bereichs, abgesehen von den Sarkophagen, nachweisen.

A FIGURAL CAPITAL FROM ICONIUM (KONYA)

Abstract: This essay presents a figural capital from Konya Archaeological Museum. The capital has been dated to the Julio-Claudian period on the basis of stylistic features of the ornament and the figures.

Iconographic elements of the figures and technical characteristics of the capital have led to the conclusion that the capital belonged to a grave column. The various influences that can be discerned in the monument are analysed and explained from a historical point of view; Roman, Cilician and Commagene attributes play a part here. Thanks to this figural capital, another category of sepulchral monument, in addition to the sarcophagus, is now attested for Iconium.

ICONIUM'DAN FIGÜRLÜ BİR BAŞLIK

Özet: Bu makalede Konya Arkeoloji Müzesinden figürlü bir sütun başlığı tanıtılmaktadır. Başlık bezemelerinin ve figürlerinin stil özelliklerine göre Julius – Claudiuslar dönemine tarihlenmektedir.

Figürlerin ikonografik özellikleri ve teknik detayları, söz konusu başlığın bir mezar sütununa ait olabileceğini göstermektedir. Makalede anıtın oluşumunda rol oynayan etkiler de araştırılmakta ve bu etkiler tarihsel olarak açıklanmaktadır. Burada Roma, Kilikia ve Kommagene özellikleri gözlemlenmektedir. Ele alınan figürlü başlık yardımıyla antik Iconium kentinin nekropolünde lahitlerden başka yeni bir mezar yapısı türünün varlığı belgelenmektedir.

MARCO GALLI

Le statue di Demetra e Kore-Persephone nel teatro di Hierapolis

Riassunto: Le statue femminili panneggiate che sono oggi nuovamente esposte nel teatro di Hierapolis dopo il suo restauro, costituiscono certamente due esempi di alto livello qualitativo della plastica microasiatica di età imperiale. Sebbene tutte e due le sculture non sono state oggetto di particolare attenzione negli studi specialistici, esse sono da considerarsi delle riprese del tutto originali di modelli precedenti poi riutilizzati nel prestigioso arredo della nuova *scaenae frons* di età severiana. Dal punto di vista formale e stilistico la prima statua acefala nella edicola sud è da considerarsi chiaramente come copia primo imperiale di una creazione originale della plastica tardoellenistica. Sulla base di due altri eccezionali confronti da Mileto (II sec. a.C.) e da Aphrodisia (età severiana), i quali furono già riconosciuti da Andreas Linfert come repliche di un tipo molto famoso, anche il terzo esemplare di Hierapolis, il meglio conservato, rimanda all'esistenza di un prototipo comune all'interno della produzione artistica pergamena. In relazione all'interpretazione dell'originale, precise corrispondenze iconografiche rilevate all'interno della famosa serie delle c.d. Sacerdotesse di Demetra di Smirne riconducono convincentemente ad una famosa statua di culto di Demetra di ambito pergameno. Riguardo alla seconda statua esposta nella edicola nord, caratterizzata da un ricco pannello e da un'elevata qualità esecutiva, numerose corrispondenze permettono di riconoscerla a prima vista il famoso tipo della c.d. Fortuna Braccio Nuovo: si tratta di una ripresa di età imperiale di un prototipo tardoclassico, che in quasi tutte le repliche riproduce la personificazione di Fortuna/Tyche con cornucopia e timone. Le uniche eccezioni sono costituite proprio dall'esemplare di Hierapolis (traiano-adrianeo) e da una sua eclatante replica proveniente da Villa Adriana (forse evocativa dei famosi *charonia* della Valle del Meandro), come mostrano chiaramente la testa con velo frangiato, il gesto dell'*anakalypsis*, la presenza della fiaccola; solo per la statua di Hierapolis è riconoscibile la rara rappresentazione

delle *infulae* come attributo sacrale. L'analisi iconografica e la nuova documentazione relativa al culto di Plutone e Kore nel *Ploutonion* di Hierapolis permettono di concludere per entrambe le statue panneggiate di Hierapolis e Tivoli una comune rappresentazione di Kore-Persephone. In conclusione, le venerabili e antiche immagini divine di Demetra e Kore-Persephone evocavano nel nuovo teatro severiano con particolare suggestione la memoria religiosa e culturale della Città Sacra.

DIE STATUEN DER DEMETER UND KORE-PERSEPHONE IM THEATER VON HIERAPOLIS

Zusammenfassung: Die heute im Theater von Hierapolis wiederaufgestellten weiblichen Gewandstatuen stellen zwei qualitätsvolle Exemplare kleinasiatischer kaiserzeitlicher Plastik dar. Obwohl beide Skulpturen in der archäologischen Fachliteratur wenig Beachtung fanden, gelten sie als sehr originelle Wiederaufnahmen früherer Vorbilder, die als prestigevolle Ausstattungselemente der in severischer Zeit umgebauten *scaenae frons* wiederverwendet wurden. Die Skulptur in der Süd-Ädikula kann formal und stilistisch als frühkaiserzeitliche Kopie einer späthellenistischen Schöpfung identifiziert werden. Aufgrund zweier weiterer außergewöhnlicher Vergleichsstücke aus Milet (2. Jh. v. Chr.) und aus Aphrodisias (severische Zeit), die bereits Andreas Linfert als Repliken eines bekannten Typus erkannte, kann auch das am besten erhaltene Exemplar aus Hierapolis auf ein gemeinsames Vorbild der pergamenischen Kunstproduktion zurückgeführt werden. Das Original lässt sich über genaue ikonographische Entsprechungen mit einer Serie aus Smyrna (die sog. Demeterpriesterinnen) überzeugend auf eine bekannte pergamenische Kultstatue der Demeter zurückführen.

Bei der reich gestalteten, qualitätsvollen Skulptur in der Nord-Ädikula lassen sich mehrere strukturelle Gemeinsamkeiten mit dem bekannten Typus der sog. Fortuna Braccio Nuovo auf den ersten Blick erkennen: Es handelt sich um die kaiserzeitliche Wiederaufnahme eines spätklassischen Vorbildes, die in fast allen Repliken als Personifizierung der Fortuna/Tyche mit Füllhorn und Steuerruder wiedergegeben wird. Einzige Ausnahmen bilden das Exemplar aus Hierapolis (trajanisch-hadrianisch) und seine Replik aus der Hadriansvilla (möglicherweise als Evokation der berühmten Charoneia des Mäandertals aufgestellt), deren gemeinsame Gestik und Attribute besonders auffallen: der bedeckte Kopf mit dem gefranzten Schleier, die Geste der Anakalypsis, die Präsenz der Fackel; einzigartig nur bei der Statue aus Hierapolis ist die Darstellung der Infulae als sakrales Attribut zu erkennen. Die ikonographische Analyse sowie die neuen Entdeckungen bezüglich des Kultes für Pluton und Kore im *Ploutonion* von Hierapolis lassen für die Gewandstatuen aus Hierapolis und Tivoli eine gemeinsame Deutung als Kore-Persephone zu. Zusammenfassend lässt sich sagen, dass die Entscheidung, die ehrwürdigen, traditionsreichen Götterdarstellungen der Demeter und Kore-Persephone in der neuen *scaenae frons* auszustellen, dazu diente, das religiöse und kulturelle Gedächtnis der Heiligen Stadt hervorzuheben.

THE STATUES OF DEMETER AND KORE-PERSEPHONE AT THE THEATRE OF HIERAPOLIS

Abstract: The statues of female draped figures today on display again in the theatre of Hierapolis are both high-quality specimens of imperial-period sculpture from Asia Minor. Although the two sculptures have received little attention in archaeological literature, they are considered to be very original revivals of earlier prototypes, which were reused as prestigious decor elements in the Severan-period rebuilding of the *scaenae frons*. The sculpture in the south aedicula can be identified as an early imperial copy of a late Hellenistic creation on formal and stylistic grounds. On the basis of comparison with two further unusual specimens from Miletus (2nd cent. BC) and Aphrodisias (Severan period) which Andreas Linfert has recognized as replicas of a known type, the Hierapolis specimen, which is the best preserved, can be traced back to a common prototype from Pergamene art production. The original can be linked via precise iconographic correspondences with a series from Smyrna (the so-called priestesses of Demeter) and hence traced back convincingly to a known Pergamene cult statue of Demeter.

The richly sculpted, high-quality figure in the north aedicula displays at first sight several structural similarities with the known type of Fortuna Braccio Nuovo, i.e. an imperial-period revival of a late classical prototype which in almost all replicas is reproduced as a personification of Fortuna/Tyche with cornucopia and rudder. The sole exceptions are the specimen from Hierapolis (Trajanic-Hadrianic) and its replica from Hadrian's Villa (possibly displayed as an evocation of the famous *Charoneia* of the Maeander valley), whose gestures and attributes are especially conspicuous: the covered head with fringed veil, the gesture of *anakalypsis*, the presence of the torch; only in the case of the Hierapolis statue is the representation of the *infulae* recognizable as a sacred attribute. Iconographic analysis along with the new discoveries relating to the cult of Pluto and Kore at the *Ploutonion* of Hierapolis permit the joint identification of the draped statues from Hierapolis and Tivoli as Kore-Persephone. It may be said that the decision to display the venerable, tradition-rich statues of the deities Demeter and Kore-Persephone in the new *scaenae frons* was intended to accentuate the religious and cultural memory of the Holy City.

HIERAPOLIS TIYATROSU'NDAKI DEMETER VE KORE-PERSEPHONE HEYKELL

Özet: Günümüzde Hierapolis Tiyatrosu'nda ayağa kaldırılan dişi, giyimli iki heykel, İmparatorluk dönemi Küçük Asya heykeltıraşısının çok kaliteli örneklerini oluşturur. Bu iki heykel her ne kadar arkeoloji literatüründe dikkat çekmediyse de, Severuslar zamanında yeniden inşa edilen *scaenae frons*'ta yeniden kullanılan prestijli donatım elemanları olarak daha erken örneklerin çok orijinal yorumu sayılmaktadır. Güney-Edikula'daki heykel form ve tarz açısından Geç Hellenistik bir

eserin Erken İmparatorluk dönemi kopyası olarak tanımlanabilir. Halihazırda Andreas Linfert'in bilinen bir tipin replikaları olarak tanımladığı, Milet'ten (MÖ 2. yy.) ve Aphrodisias'tan (Severus dönemi) başka bir çift sıradışı karşılaştırma parçası da, Hierapolis'ten elde edilen iyi korunmuş örneği Pergamon sanat üretiminin ortak örneğine dek uzanmaktadır. Orijinal parça, Smyrna'dan bir seriyle (Demeter rahibeleri denen) ikonografik karşılaştırmalar üzerinden inandırıcı biçimde, ünlü bir Pergamon Demeter kült heykeline dayandırılabilir.

Kuzey-Edikula'daki zengin biçimli, kaliteli heykel, Fortuna Braccio Nuovo denen tanınmış tiple birçok yapısal ortak yöne sahip olduğunu ilk bakışta ele verir: Burada, Fortuna/Tyche'nin hemen hemen tüm replikalarında bereket boynuzu ve dümenle karakterize edilen Geç Klasik dönem modelinin İmparatorluk dönemi yorumu söz konusudur. Tek istisnayı Hierapolis örneği (Trajan-Hadrian dönemi) ve onun Hadrian Villası'ndaki replikası (olasılıkla Menderes Vadisi'nin ünlü Charoneia'sının çağrısıyla dikildi) oluşturur. Bunların ortak jest ve atribüleri özellikle dikkat çekicidir: örtüyle sarılı baş, *anakalypsis* jesti, meşalenin varlığı. Hierapolis heykelindeki eşsiz olan tek şey, *infulae*'nin kutsal bir atribü olarak gösterimidir. İkonografik analizlerin yanı sıra, Pluton kültü ve Hierapolis *Ploutonion*'undaki Kore'ye ilişkin yeni keşifler de Hierapolis ve Tivoli giyimli heykellerinin Kore-Persephone olarak yorumlanabilmelerine imkan vermektedir. Özet olarak, Demeter ve Kore-Persephone'nin saygın, geleneksel tanrı tasvirlerini yeni *scaenae frons*'a yerleştirme kararı kutsal kentini dini ve kültürel hafızasını vurgulamaya yararıdır denebilir.

DIANA Y. NG

Making an Artful Case: Public Sculptural Programs as Instruments of Civic Rivalry in Imperial Perge and Pamphylia

Abstract: This essay examines the sculptural programs decorating four public monuments from 2nd and 3rd cent. A.D. Perge within the historical context of Perge's rivalry with other Pamphylian cities, especially Side. I argue that, taken together, the themes of these displays reflect Perge's recalibration of its civic identity in response to changing imperial priorities and political circumstances. The shift from the promotion of Hellenic civic origins to the emphasis on its famous cult of Artemis Pergaia in these sculptural programs over the course of the 2nd and 3rd cent. A.D. are, I conclude, part of a long-term strategy of self-presentation by which Perge continually positioned itself as the leading city in its province, culminating in its designation as metropolis of Pamphylia in A.D. 275.

EIN KUNSTVOLLES ARGUMENT – ÖFFENTLICHE STATUENPROGRAMME
ALS INSTRUMENTE STÄDTISCHER KONKURRENZ IM KAISERZEITLICHEN PERGE UND PAMPHYLIIEN

Zusammenfassung: Dieser Beitrag untersucht die Statuenprogramme an vier öffentlichen Monumenten aus dem 2. und 3. Jh. n. Chr. in Perge vor dem historischen Hintergrund der Rivalität Perges mit anderen pamphyliischen Städten, insbesondere mit Side. Meiner Ansicht nach reflektieren die dargestellten Themen die Neuausrichtung der städtischen Identität von Perge als Reaktion auf Veränderungen der kaiserlichen Prioritäten und der politischen Verhältnisse. Die Betonung in diesen Statuenprogrammen verschiebt sich im Laufe des 2. und 3. Jhs. n. Chr. von den hellenischen Ursprüngen auf den berühmten Kult der Artemis Pergaia; ich komme daher zu dem Schluss, dass dies Teil einer langfristigen Strategie der Selbstdarstellung ist, durch die Perge sich kontinuierlich als die führende Stadt in seiner Provinz positionierte, was schließlich in seiner Ernennung zur Hauptstadt Pamphyliens im Jahr 275 n. Chr. gipfelte.

İMPARATORLUK DÖNEMİ PERGE VE PAMPHYLIA'DA KENTLERARASI
REKABETİN ARACI OLARAK KAMUSAL HEYKEL DÜZENİ – SANATSAL BİR ARGÜMAN

Özet: Bu makale, Perge'nin diğer Pamphylia kentleriyle, özellikle de Side'yle tarihsel rekabeti bağlamında, Perge'deki M.S. 2. ve 3. yüzyıllara ait dört kamu anıtını bezeyen heykel düzenlemelerini incelemektedir. Benim görüşüme göre, tartışılan konular, Perge'nin kentsel kimliğinin imparatorluğa ait önceliklerdeki ve siyasi ilişkilerdeki değişikliklere bir tepki olarak yeniden düzenlenmiş olduğunu yansıtmaktadır. Bu heykel düzenlemelerindeki vurgunun M.S. 2. ve 3. yüzyıl boyunca Helen kökenlerinden Artemis Pergaia'nın ünlü kültürüne doğru değiştiği görülür. Bundan dolayı vardığım sonuç, Perge'nin kendisini sürekli olarak bölgenin önde gelen kenti olarak konumlandırmış olmasıdır. Bu olgu, uzun vadeli bir kendini gösterme stratejisinin parçasıdır ve bunun sonucunda Perge 275 yılında Pamphylia başkentliğine yükselmiştir.

GUNNAR BRANDS

Kastalia und Pallas. Zum Megalopsychia-Mosaik aus Daphne

Zusammenfassung: Das »Megalopsychia-Mosaik« aus dem antiochenischen Villenvorort Daphne gehört zu den in der Forschung häufig erwähnten und abgebildeten, wenn auch keineswegs umfassend verstandenen spätantiken Mosaiken. Besonders die Interpretation seines topographischen Rahmens ist seit jeher umstritten. Ältere Versuche, in den Bildern eine Bestandsaufnahme oder sogar ein Itinerar berühmter Bauten in Antiochia und Daphne zu erkennen, werden zu Recht zunehmend kritisch beurteilt. Das wird auch durch die Analyse eines außergewöhnlich gut erhaltenen, mit Inschriften versehenen Abschnitts unterstrichen, der lediglich Bauten in Daphne abbildet. Bei ihnen handelt es sich entgegen jüngerer Einwände ausschließlich um Gebäude, die mit der Wasserversorgung des Ortes in Verbindung stehen. Abgesehen von topographischen Fragen berührt das Thema auch die Gattung der spätantiken Architekturdarstellungen und ihres »Realitätsgehaltes«.

CASTALIA AND PALLAS. ON THE MEGALOPSYCHIA-MOSAIC FROM DAPHNE

Abstract: A chance find, which occurred in Antioch's famous suburb Daphne (Harbiye) in 1932, revealed what would become one of the most vigorously debated mosaics from the Princeton excavations in the former Syrian capital and its surroundings. The floor mosaic centers around the personification of Megalopsychia and a set of mythical hunting scenes, enclosed by a frame depicting a series of buildings, mostly named by inscriptions, and genre scenes. The interpretation of this so-called topographical border still is most controversial.

Previous attempts to understand the scenery as a recording of landmark buildings of ancient Antioch and Daphne or even as an »itinerary« of buildings leading the viewer from the suburbs to the center of Antioch have met with increasing skepticism. A closer analysis of a frame section depicting a series of water installations and adjacent buildings that were definitely located in Daphne strives to shed new light on the mosaic and the degree of »realism« in roman architectural representations.

KASTALIA VE PALLAS. DAPHNE'DEKİ MEGALOPSYCHIA MOZAIĞI HAKKINDA

Özet: Antakya bahçelievleri Daphne'nin Megalopsychia mozaiğini, araştırma tarihinde çok sık anılan ve gösterilen, ancak bununla birlikte kapsamlı olarak anlaşılmamış mozaiikler arasındadır. Özellikle topografik çerçeve denen kısmın yorumu her zaman tartışmaya açık olmuştur. Resimlerden bir envanter çıkarmaya ya da Antiochia ve Daphne'deki yapıların tanınmasına ilişkin eski çabalar giderek artan oranda eleştirilmektedir. Bu durum ayrıca olağandışı biçimde iyi korunmuş ve yazıtlarla donatılmış bir bölümün analiziyle de vurgulanmıştır. Bu bölüm bütünüyle Daphne'deki yapıları göstermektedir. Son zamanlardaki itirazlara karşın, buranın su teminiyle ilgili bir bina görülmektedir. Topografik soruların haricinde, Geç Antik mimari tasvirleri kategorisi ve bu tasvirlerin içeriğinin "gerçeği" yansıtmayı yansıtmadığına da değinilmektedir.

STEFAN GIESE – PHILIPP NIEWÖHNER

Das frühbyzantinische Landhaus von Kirse Yanı in Karien

Zusammenfassung: Kirse Yanı ist eine isoliert gelegene Hausruine im karischen Bergland im Südwesten der Türkei. Die Ruine steht südlich neben einem sommertrockenen Bachbett im Zentrum eines kleinen Tals und ist von Feldern umgeben. Das Haus hat einen geschlossenen rechteckigen Grundriß und besteht aus gleich großen Hälften, einer östlichen und einer westlichen. Der Haupteingang liegt im Osten und führt über einen L-förmigen Korridor zu einem großen und hellen Hauptraum sowie wahrscheinlich über eine hölzerne Treppe ins Obergeschoß mit gleicher Raumaufteilung. Die westliche Gebäudehälfte gruppiert sich um einen zentralen Verteilerraum und besteht aus kleineren Zimmern sowie einem dreiteiligen Badetrakt im Süden. Dieser westliche Teil könnte eher privaten Wohncharakter gehabt haben, während sich die östliche Gebäudehälfte mit den großen Haupträumen nahe dem Haupteingang zum Empfang von Besuchern eignete. Architekturtypologisch läßt sich Kirse Yanı in die frühbyzantinische Epoche einordnen, als auch andernorts in Anatolien vergleichbar große, hohe und lichte Räume sowie ähnliche Bäder gebaut wurden. Das bestätigt eine Bauinschrift aus dem 6. Jh. Damals wurde das bis in theodosianische Zeit vorherrschende Peristylhaus offenbar von einem neuen, geschlossenen Typ von repräsentativem Wohnhaus abgelöst.

Abstract: Kirse Yanı is a ruined country house in the Carian mountain region of southwest Turkey. The ruin occupies an isolated location next to a brook in the centre of a small valley and is surrounded by cultivated land. The house has a closed rectangular block form and is divided into a western and an eastern half. The main entrance is in the east and gives onto an L-shaped corridor that connects to a large and bright main room and – probably via a wooden staircase – to an upper storey with the same floor plan. The western part of the building is arranged around a central hall and consists of smaller rooms and three heated bathing rooms on the south side. This tract would have been more private, whilst the eastern half with the large main rooms close to the main entrance appears suitable for the reception of guests. Other block-shaped houses with similar ground plans and equally large, tall, and bright rooms elsewhere in Anatolia date from the early Byzantine period. At Kirse Yanı a building inscription confirms a sixth-century date. The new block-shaped houses seem to have replaced the traditional peristyle houses that stopped to be built after the Theodosian period.

KARIA'DA BİR ERKEN BİZANS KIR EVİ, KİRSE YANI

Özet: Kirse Yanı, Türkiye'nin güneybatısındaki Karia dağlık bölgesinde bulunan, izole konumda bir konut kalıntısıdır. Kalıntılar, yazın kuruyan bir dere yatağının güney yanında, küçük bir vadinin ortasındadır ve tarlalarla çevrilidir. Evin kapalı, dikdörtgen bir planı vardır ve biri doğuda diğeri de batıda olmak üzere eşit büyüklükte iki yarıdan oluşur. Ana giriş doğudadır ve L biçimli bir koridor üzerinden büyük ve aydınlık bir ana mekân ile olasılıkla ahşap bir merdivenle aynı mekân düzenine sahip üst kata sahiptir. Binanın batıdaki yarısı, merkezi bir mekânın etrafında toplanan küçük odalardan ve güneyde üç bölümlü bir hamamdan oluşur. Bu batıdaki kısım olasılıkla, daha özel bir kullanım niteliğine sahipken, binanın ana girişe yakın büyük mekânlı doğu yarısı ise ziyaretçilerin kabulü için uygun olmalıdır. Kirse Yanı, Anadolu'da bu yapıyla karşılaştırılabilir büyüklük, yükseklik ve açıklıkta mekânlara ve benzer hamamlara sahip yapılar bulunduğundan dolayı, mimari tipoloji bakımından Erken Bizans dönemine yerleştirilebilir. Bu önerme, 6. yüzyıldan bir yapı yazıtıyla onaylanmaktadır. O dönemde, bu yeni, kapalı tipte konutlar, Theodosius döneminden sonra inşa edilmeyen geleneksel peristilli evlerin yerini almıştır.

BURKHARD EMME

Zur Chronologie des Dionysos-Heiligtums von Milet

Zusammenfassung: Das Heiligtum des Dionysos in Milet wurde in den Jahren 1973–1975 unter der Leitung von Wolfgang Müller-Wiener ausgegraben, jedoch nicht abschließend publiziert. Die in diesem Zusammenhang entwickelte Chronologie des Heiligtums wirft in Anbetracht neuer Forschungsergebnisse zur Entwicklung der Stadt Milet und ihrer Heiligtümer in verschiedenen Punkten Fragen auf. Der vorliegende Beitrag zielt darauf ab, innerhalb der milesischen Sakrallandschaft Parallelen zu einzelnen Bauphasen des Dionysos-Heiligtums aufzuzeigen und auf diesem Weg das von Müller-Wiener entwickelte chronologische Gerüst kritisch zu hinterfragen.

THE CHRONOLOGY OF THE SANCTUARY OF DIONYSOS AT MILETUS

Abstract: The sanctuary of Dionysos at Miletus was excavated in the years 1973–1975 under the direction of Wolfgang Müller-Wiener but not subsequently published. The chronology of the sanctuary that was developed in this connection is problematic in various points in the light of new research results on the development of the city of Miletus and its sanctuaries. This essay seeks parallels to construction phases of the sanctuary of Dionysos within the Milesian sacral landscape and thus subjects the chronological framework developed by Müller-Wiener to critical scrutiny.

MİLET DİONYSOS KUTSAL ALANI'NİN KRONOLOJİSİ ÜZERİNE

Özet: Milet'teki Dionysos Kutsal alanı, Wolfgang Müller-Wiener yönetiminde, 1973–1975 yılları arasında kazılmış, bununla birlikte, nihai yayını yapılmamıştır. Bu bağlamda, Milet kentinin gelişimi üzerine edinilen yeni araştırma sonuçları göze alındığında kutsal alanın kronolojisi farklı noktalarda sorular üretmektedir. Bunun üzerine bu makalede, Milet kutsal bölgesi içinde Dionysos kutsal alanının yapı safhalarının gösterilmesi amaçlanmıştır; bunu yaparken de Müller-Wiener tarafından geliştirilen kronolojik yapı sorgulanmıştır.